

„Význam psychologických hier počas prvého kontaktu so závislou osobou, ako aj pri uzatváraní kontraktu a prijímaní na terapiu“

*Mgr. Małgorzata Stachura
WOTUW – KRAKÓW*

Poradňa pre osoby s problémom spojeným s alkoholom

Ako terapeuti závislosti sa neustále stretávame s rôznymi typmi a úrovňami psychologických hier, ktorých sa zhostujú naši pacienti počas terapie. Často máme taktiež do činenia so situáciami, keď si uvedomujeme, že sami sme účastníkmi týchto hier.

Nasledovný referát je pokusom predstavenia niektorých hier a možností, ako s nimi môžeme zápasíť vo vzťahu terapeut – pacient.

Hru **Alkoholik** opísal Eric Berne w knihe „Ako sa ľudia hrajú“, pričom je to päťstranná hra s nasledujúcimi rolami:

Alkoholik „on“

Mravokárca – hry sa zhostuje osoba opačného pohlavia – žena, partnerka

Spasiteľ – napr. dobrý rodinný lekár zaujímajúci sa o pacienta a jeho nadmerné požívanie alkoholu

Dobrák alebo **samaritán** – v živote túto úlohu spĺňa matka alkoholika, ktorá mu dáva peniaze a ľutuje ho, pretože ho jeho žena nerozumie. Alkoholik si kvôli získaniu peňazí vymýšľa akýsi šľachetný úmysel, ktorý obidve stany zdanlivo prijímajú, aj keď obidve strany veľmi dobre vedia, na čo tie peniaze budú vydané. Dodatočne obetný baránok môže prijímať rolu agitátora, ktorý nahovára „pod', napi sa so mnou“.

Spojka – dodávateľ alkoholu, môže ním byť barman alebo predavač v obchode s alkoholom. Šľachetnou úlohou spojky môže byť taktiež počúvanie „sťažností“ alkoholika. Spojka je profesionálom, a je protikladom iných rolí. Profesionalizmus spočíva v tom, že keď alkoholik priveľa vypije, spojka mu odmieta dodávať alkohol.

Ak by sme uznali, že transakčným cieľom požívania alkoholu je okrem príjemného pocitu, ktorý vyvoláva u požívajúceho, vytvorenie situácie, v ktorej môže byť dieťa vyhrešené nielen vnútorným rodičom, ale tiež všetkými osobami z prostredia osoby nadužívajúcej alkohol, ktoré spĺňajú rolu rodiča a sú natoľko v to zaangažované, v takom prípade my ako terapeuti žijeme v ohrození vtiahnutia sa do hry.

Ako terapeuti a inštitúcie, ktoré reprezentujeme, často máme pocit, že z osobných, ideových alebo inštitucionálnych dôvodov prijímame viac či menej vedome určité role, ktoré prospievajú hre.

V terapeutickom tíme našej poradne sme pre vlastný úžitok nazvali niekoľko hier, ktoré rozoznávame u alkoholikov i u ich rodín.

Niekoľko príkladov:

Hry alkoholika

1. Za to, že sa liečim – očakávam.
2. Pozri, ako veľmi trpím.
3. Dokáž mi, že to ja mám problém.
4. Vy by ste chceli, aby som povedal, že som najhorší.
5. Pijem kvôli vám.

Hry, ktoré využívajú ľudia z blízkeho prostredia alkoholika

1. Ak nebudeš piť, urobím pre teba všetko.
2. Bezo mňa zahynieš.
3. Len ja viem, čo ti môže pomôcť.
4. Kvôli tebe som premárnil život.
5. Keď si už prestal piť, napi sa teda so mnou.

Komplementárnosť týchto hier hraných v rámci hlavnej hry **Alkoholik** je úplne samozrejímavá napr. v manželskom vzťahu ako aj v iných blízkych vzťahoch.

Nás však zaujíma, ako sa tieto hry odohrávajú vo vzťahu terapeut – pacient.

Po úvodnom rozoznaní týchto hier sme sa zamýšľali nad tým, či i kedy sa zhostujeme takýchto hier a ako sa pred nimi uchrániť.

Zdá sa, že v niektorých prípadoch sa podarí počas terapie opustiť takúto hru.

V prípade vzťahu terapeut - pacient sa zdá, že je veľmi dôležité odvrhnutie úlohy **mravokárcu** i **spasiteľa**, ako aj **dobráka**, ktorý dovoľuje nedodržiavať dohovor.

Kľúčové slová: transakčná analýza, psychologická hra, stavy „Ja“: Ja – dieťa, Ja – dospelý, Ja – rodič.